

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 19/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ersättande av skördeskador, om upphävande av lagen om ersättande av skördeskador och om administrering av ersättandet av skador som orsakats av exceptionella översvämningar

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 oktober 2013 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om ersättande av skördeskador, om upphävande av lagen om ersättande av skördeskador och om administrering av ersättandet av skador som orsakats av exceptionella översvämningar (RP 143/2013 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Laurila, lagstiftningsråd Pirjo Tomperi och överinspektör Anne Vainio, jord- och skogsbruksministeriet
- överinspektör Veikko Tuominen, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

- direktör Lea Mäntyniemi, Finansbranschens Centralförbund
- enhetschef Vesa Perätalo, Landsbygdsverket
- övervakningschef Ulf-Erik Häggvik, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Österbotten
- ombudsman Rikard Korkman, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- gruppchef Jarmo Kitula, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- justitieministeriet
- finansministeriet
- Finlands Kommunförbund
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om ersättande av skördeskador ändras så att lagen kan tillämpas på de ersättningar enligt den lagen som uppkommer 2014 och 2015. Utöver detta föreslår regeringen vissa mindre ändringar i lagen för att säkerställa administrationen av de skador på jordbruket som överförts till den aktuella lagen från

lagen om ersättande av skador som förorsakats av exceptionella översvämningar till följd av en lagändring som träder i kraft i början av 2014.

Målet är att övergå från ett ersättningssystem under statens garanti till ett försäkringsbaserat system. För ögonblicket erbjuds det inga försäkringsprodukter mot skördeskador i Finland. För-

säkringsbolagen behöver i tillräckligt god tid få bekräftelse på att statens ersättningssystem avskaffas, så att de kan utveckla nya försäkringsprodukter mot skördeskador. En övergångsperiod är viktig också för lantbruksföretagarna. Av denna orsak föreslås det att lagen om ersättande av skördeskador upphävs genom en särskild lag den 1 januari 2017. Dessutom utfärdas en lag om

administrering av ersättandet av skador som orsakats av exceptionella översvämningar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2014. Lagen om upphävande av lagen om ersättande av skördeskador ska dock träda i kraft först den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med stöd av lagen om ersättande av skördeskador (1214/2000), nedan kallad skördeskadelagen, kan ersättning betalas för skada som drabbat växande eller skördemogen gröda till följd av frost, hagel, störtregn, oväder, exceptionella översvämningar eller någon annan liknande, av odlaren oberoende onormalt stor växling i naturförhållandena. Ersättning kan också betalas för skador som till följd av exceptionella förhållanden har orsakats övervintrande växter och för skada som beror på att sådden omöjliggjorts av väta till följd av exceptionell översvämning eller osedvanligt rikliga regn.

Ersättning kan betalas till en odlare som har minst tre hektar odlad åker eller minst en halv hektar odlingsareal för trädgårdsväxter på friland. Lägenhetsbestämda skördeskador beräknas genom att värdet av skådeårets skörd dras av från värdet av bruksenhetsens normskörd av ersättningsgilla växter. Bestämmelser om bestämningsgrunderna för växtarternas priser per enhet och deras normskörd ingår i skördeskadelagen. Jordbrukarens självriskandel av skördeskadan är 30 procent av värdet av hela gårdens normskörd. I skördeskadeersättning betalar staten jordbrukaren en årligen fastställd procentandel av värdet av de skördeskador som överstiger självriskandelen.

Det belopp för skördeskador som ska ersättas av staten varierar och har under 2000-talet legat mellan 0,3 och 19,5 miljoner euro. Utskottet påpekar att skördeskadelagen är i kraft tills vidare, men att dess tillämpning är bunden till ändring-

ar i EU-lagstiftningen om statligt stöd. De senaste ersättningarna på grundval av skördeskadelagen har godkänts genom kommissionens beslut SA.37035.

Enligt propositionsmotiven tecknar man i regel en försäkring mot skador på egendom. Det finns risk för att EU:s regler för statligt stöd inte kommer att tillåta att det nuvarande systemet fortsätter, utom under en övergångstid, framhåller utskottet. Dessutom har systemet för skördeskadeersättning åtminstone delvis förlorat sin betydelse till följd av de stödsystem som trädde i kraft när Finland blev medlem i EU. Skördeersättning har emellertid alltid kunnat betalas ut i normal ordning för arealer som odlats med iakttagande av god jordbrukarsed och där skördebärgningen omtagetgjorts av skördeskada, förutsatt att odlaren skriftligt anmält skördeskadan till landsbygdsnäringsmyndigheten i den kommun där gårdsbruksenheten är belägen. Utskottet har också fått ett yttrande där det påtalas att det nuvarande förfarandet med ersättning för skördeskador gynnar gårdsbruksenheter med låga skördenivåer på bekostnad av enheter som har höga skördenivåer för att de lagt ner arbete och gjort investeringar för att nå dem.

Argumenten ovan talar för att slopa skördeskadesystemet. Utskottet konstaterar att det i Finland inte hittills allmänt funnits försäkringsprodukter som innehåller ett ersättningsskydd mot skador som avses i skördeskadelagen. För att försäkringsprodukter mot skördeskador ska utvecklas och komma ut på marknaden måste försäkringstagarna och försäkringsbolagen i till-

räckligt god tid kunna förbereda sig för att skördeskador inte längre ersätts av statliga medel efter en viss övergångsperiod. En slutgräns för det nuvarande systemet ger aktörerna i försäkringsbranschen en tydlig signal och tidsram att ta fram nya riskhanteringsinstrument. Regeringen föreslår de facto att den nuvarande skördeskadelagen upphävs genom en särskild lag med ikraftträdande den 1 januari 2017. Samtidigt föreslås det att samma lag ändras så att den ännu kan tillämpas på skador som uppkommer under 2014 och 2015. Perioden på två år utgör därmed en övergångsperiod under vilken försäkringsbranschen kan ta fram nya produkter för att ersätta det nuvarande systemet. På grund av det administrativa förfarandet avseende skador som inträffar 2015 behöver lagen gälla också 2016. Utskottet noterar att regeringen inte ansett bestämmelserna om anslag i statsbudgeten vara nödvändiga i det här läget då tanken är att vi ska få ett helt nytt ersättningssystem.

Det är alltså meningen att vi ska få ett försäkringsbaserat system för skördeskadeersättningar som kan utnyttjas för att ersätta skador orsakade av exceptionella väderförhållanden och översvämningar. I anknytning till detta har frågan väckts om det kunde vara möjligt att bevilja stöd för att motivera människor att teckna försäkring. Det är angeläget, menar utskottet, att det nya försäkringsbaserade ersättningssystemet utformas i snabb takt och att besluten om ett eventuellt nytt stödsystem fattas i god tid innan det nuvarande systemet upphör. Utskottet konstaterar också att den höga skatten på försäkringspremie, 24 procent, höjer premierna och minskar därmed jordbrukets lönsamhet, vilket kan försvaga intresset bland jordbrukare att teckna en skördeskadeförsäkring. Utskottet förutsätter att det med det snaraste görs en utredning om möjligheterna att undgå skatt på försäkringspremie eller att få skatteåterbäring i det nya systemet. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Som det framgår av motiven kommer lagen om ersättande av skador som förorsakats av exceptionella översvämningar (284/1983) att upphöra att gälla den 1 januari 2014. Samtidigt träder en lagändring i kraft genom vilken vissa be-

stämmelser om skador på jordbruket flyttas över från den lagen till skördeskadelagen. Enligt propositionen kommer ersättningen för översvämningsskador att följa kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse inom sektorn för produktion av jordbruksprodukter.

Förslaget till lag om administrering av ersättandet av skador som orsakats av exceptionella översvämningar har inga självständiga statsfinansiella konsekvenser. Lagen behövs endast för att föreskriva om bemyndiganden att utfärda förordning om ersättande av skador som uppkommit innan lagstiftningen upphävs. Kommissionens gruppundantagsförordning för produktion av jordbruksprodukter, kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse inom sektorn för produktion av jordbruksprodukter och kommissionens ändringar i fråga om riktlinjerna för statligt stöd, som alla är föremål för översyn i EU, kan få konsekvenser för den föreslagna lagen. Som det ser ut nu kommer ändringarna att preciseras före årets slut. Utskottet föreslår nedan i detaljmotiven en ändring i lagen på denna punkt.

Utskottet understryker att lantbruksföretagarna behöver få allsidig, riklig information för att kunna bereda sig på ändringar på lämpligt sätt.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av lagen om ersättande av skördeskador

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår en precisering av 2 mom.

2. Lag om upphävande av lagen om ersättande av skördeskador

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att 2 mom. tydliggörs.

**3. Lag om administrering av ersättandet av skador som orsakats av exceptionella över-
svämningar**

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

2 §. *Stöd av mindre betydelse.* Med hänvisning till kommentarerna under de allmänna motiven föreslår utskottet att första meningen i paragrafen ändras så att hänvisningsbestämmelsen, som utgör basnorm för paragrafens andra mening, blir noga avgränsad och nämner specifika kommissionsrättsakter.

godkänner lagförslagen med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om ersättande av skördeskador

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ersättande av skördeskador (1214/2000) 1 § 2 mom. och 5 §, av dem 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1002/2011,
ändras 1 § 1 mom., 8 a § 2 och 3 mom. och 10 § 1 mom., sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag 1055/2010 samt 8 a § 2 och 3 mom. och 10 § 1 mom. i lag 1002/2011, samt
fogas till 10 §, sådan den lyder i lag 1002/2011, ett nytt 3 mom. som följer:

1, 8 a och 10 §
(Som i RP)

(1 mom. som i RP)

Ärenden som anhängiggjorts innan denna lag träder i kraft avgörs i enlighet med den lag som gällde då ansökan *anhängiggjordes*.

(3 och 4 mom. som i RP)

2.

Lag

om upphävande av lagen om ersättande av skördeskador

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
(Som i RP)

2 §
(1 mom. som i RP)

Skador som uppkommit 2014—2015 (*utesl.*) ska ersättas enligt bestämmelserna i den upphäv- da lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

3.

Lag

om administrering av ersättandet av skador som orsakats av exceptionella översvämningar

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
(Som i RP)

2 §
Stöd av mindre betydelse

Vid beviljande av ersättningar enligt 1 § som betalas i form av stöd till jordbrukssektorn eller allmänt stöd av mindre betydelse ska det iakttas vad som särskilt föreskrivs om detta i kommissionens förordning (EG) nr 1857/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag som är verksamma inom produktion av jord-

bruksprodukter och om ändring av förordning (EG) nr 70/2001 och i kommissionens förordning (EG) nr 1535/2007 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse inom sektorn för produktion av jordbruksprodukter eller i nyare rättsakter som ersatt dem. Närmare bestämmelser om beviljande av nämnda ersättningar och administrering av det maximala beloppet av stöd av mindre betydelse utfärdas genom förordning av statsrådet.

3—6 §
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att det med det snaraste görs en utredning om möjligheterna att undgå skatt på försäkrings-

premier eller få skatteåterbäring i det nya ersättningssystemet med hänsyn till skattens påverkan på jordbrukets lönsamhet och producenternas intresse att teckna försäkring.

JsUB 19/2013 rd — RP 143/2013 rd

Helsingfors den 5 december 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
Thomas Blomqvist /sv
Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Lasse Hautala /cent
Reijo Hongisto /saf

Anne Kalmari /cent
Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Arto Satonen /saml
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår att lagen om ersättning av skördeskador ändras för att lagen också ska kunna tillämpas 2014 och 2015. Dessutom föreslår regeringen en del andra ändringar för att man som framgår av propositionen bättre ska kunna ersätta odlarna för skador förorsakade av t.ex. exceptionella väderförhållanden eller översvämningar. Totalt sett bäddar propositionen för en övergång från det ersättningssystem för skördeskador som vilat på statens ansvar till ett försäkringsbaserat skördeskadesystem. Detta är tänkt att ske vid ingången av 2016. En dominerande bakgrundsfaktor till omläggningen är EU:s jordbruksreform och de krav den ställer.

Sannfinländarnas utskottsgrupp ställer sig mycket kritisk till propositionen, för så länge Finland varit med i EU har man systematisk gått in för att underminera jordbrukarnas inkomster och möjligheter att klara sig. Likaså har den sittande regeringen genom sina åtgärder och centraliseringspolitik konsekvent försämrat för odlarna och landsbygden och för deras existens i vårt land. En sådan utveckling kan vår utskottsgrupp inte stödja.

Samtidigt är vi oroade över utvecklingen där man med den aktuella propositionen håller på att

överföra ett statligt ansvar på försäkringsbolag, som knappast kan väntas idka välgörenhet gentemot jordbrukare och andra lantbruksproducenter. Om ett försäkringsbolag tvingas betala ersättning, ser det garanterat till att få sina pengar tillbaka. Vi i vår grupp är med andra ord rädda för att priserna stiger ytterligare inom sektorn. Jordbrukssektorn är redan nu så hårt trängd i Finland att alla extrapålagor gärna kan lysa med sin frånvaro. Vi tycker också att det är oroväckande att inte försäkringsbolagen eller någon annan tagit fram ett likvärdighetssystem för skördeskador inom hela jordbrukssektorn. Detta är ytterligare en anledning till att vi inte kan vi stödja reformen, för övergångstiderna är alltför korta. Även i övrigt lämnar propositionen fler frågor öppna än den lämnar svar på. Skatten på försäkringspremier är 24 procent. Den har en direkt reducerande verkan på jordbruksinkomsten i och med att försäkringspremierna är så höga.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslagen i propositionen.

Helsingfors den 5 december 2013

Lauri Heikkilä /saf
Reijo Hongisto /saf
Pirkko Mattila /saf